

Udskriftsdato: 14. december 2025

FOU nr 2021.39 (Gældende)

2021-39. Familieretshuset ventede alt for længe med at indhente samtykke til en sagkyndig erklæring

Ministerium: Folketinget

Opfølgning / Opfølgning til

VEJ nr 11740 af 04/12/1986

2021-39. Familieretshuset ventede alt for længe med at indhente samtykke til en sagkyndig erklæring

En far gjorde Familieretshuset bekendt med en dom, hvorefter der skulle udarbejdes en sagkyndig erklæring, før der kunne fastsættes samvær mellem ham og hans børn. Først på et møde mere end fem måneder senere bad Familieretshuset faren om samtykke til at få udarbejdet erklæringen.

Da igangsættelse af en undersøgelse hos en ekstern psykolog sker på baggrund af datoen for bestillingen af undersøgelsen, og da bestillingen ifølge det oplyste først foretages, når samtykke er modtaget, fandt ombudsmanden det meget beklageligt, at Familieretshuset først indhentede samtykke fra faren til udarbejdelse af den sagkyndige erklæring på det nævnte møde.

Medmindre udarbejdelsen af erklæringen nu var påbegyndt, henstillede ombudsmanden til Familieretshuset at overveje, om omstændighederne i den foreliggende sag kunne begrunde en fravigelse af rækkefølgen for udarbejdelse af sagkyndige erklæringer.

Ombudsmanden henstillede også til Familieretshuset at fremskynde sagens behandling mest muligt, når den sagkyndige erklæring forelå.

Da Familieretshuset havde oplyst, at der ikke var en særlig procedure for behandlingen af sager som den foreliggende, foreslog ombudsmanden tillige Familieretshuset at overveje, om der kunne være anledning til at tage det mere generelle spørgsmål om fremgangsmåden i sager af denne karakter op med domstolene, og hvilken procedure Familieretshuset vil skulle følge i eventuelle lignende tilfælde.

(Sag nr. 21/03272)

I det følgende gengives ombudsmandens udtalelse om sagen:

Ombudsmandens udtalelse

1. Sagens forløb og afgrænsning af min undersøgelse

1.1. Sagens forløb

Ved dom af (...) maj 2020 bestemte Østre Landsret, at A's samvær med to af sine døtre først skulle fastsættes, efter at han havde underlagt sig udarbejdelsen af en sagkyndig erklæring til belysning af et eventuelt alkohol- og narkotikamisbrug. Landsretten henviste herved til forældreansvarslovens § 33 og anførte, at samværet skulle fastsættes af Familieretshuset.

Du har oplyst, at A antog, at sagen efter dommen automatisk ville blive sendt til Familieretshuset, men at han efterfølgende opdagede, at det ikke var sket. Han rettede derfor selv henvendelse til Familieretshuset den 5. oktober 2020. Samme dag sendte han en kopi af dommen til Familieretshuset.

Familieretshuset havde ikke modtaget Østre Landsrets dom, før A henvendte sig den 5. oktober 2020.

I Familieretshusets notat om A's henvendelse af 5. oktober 2020 er det anført, at han ønskede hjælp, da retten havde oplyst, at han skulle til et forløb i Familieretshuset.

I et brev af 7. oktober 2020 til A oplyste Familieretshuset, at man ikke forstod hans henvendelse som en konkret ansøgning. Familieretshuset vejledte ham samtidig om, at han – hvis han ønskede at søge om eksempelvis samvær – skulle udfylde og indsende en ansøgningsblanket herom.

A indsendte herefter den 22. oktober 2020 en ansøgning om samvær.

Familieretshuset vurderede, at sagen var kompleks og derfor skulle behandles efter § 7 i loven om Familieretshuset (lovbekendtgørelse nr. 766 af 7. august 2019). Sager, der behandles efter § 7, er sager, der indeholder spørgsmål om bl.a. chikane, misbrug eller konflikter mellem forældrene. Sagerne behandles tværfagligt af Familieretshusets børne- og familiefaglige medarbejdere og juridiske sagsbehandlere. Som led i denne behandling har Familieretshuset pligt til at rette henvendelse til kommunen med henblik på at afdække behovet for at finde helhedsorienterede løsninger for familien.

Familieretshuset rettede i et brev af 28. oktober 2020 henvendelse til Københavns Kommune for at få afdækket behovet for at indlede et samarbejde. Familieretshuset udarbejdede samme dag en plan for sagens behandling.

I et brev af 28. januar 2021 indkaldte Familieretshuset A og børnenes mor til et møde i Familieretshuset den 8. marts 2021. Under mødet gav A samtykke til indhentelse af en sagkyndig erklæring. Familieretshuset orienterede ham i den forbindelse om, at der kunne være en del ventetid på en ledig psykolog til at udarbejde den sagkyndige erklæring.

Den 11. marts 2021 sendte Familieretshuset via dig et notat fra mødet den 8. marts 2021 til A og meddelte, at Familieretshuset på baggrund af Østre Landsrets dom havde vurderet, at der skulle indhentes en sagkyndig erklæring. Familieretshuset orienterede endvidere nærmere om udarbejdelsen af en sådan erklæring og bad (på ny) om hans samtykke til indhentelse af erklæringen. I et brev af samme dag bekræftede du, at A gav samtykke hertil.

I et brev af 18. marts 2021 kom du med bemærkninger til mødenotatet. Du henstillede endvidere til, at udarbejdelse af den sagkyndige erklæring blev iværksat og gennemført så hurtigt som muligt, så A igen kunne få mulighed for at få kontakt med sine børn.

I et brev af 7. juni 2021 til Familieretshuset klagede du over, at A endnu ikke havde fået en indkaldelse til iværksættelse af den sagkyndige erklæring. Du bad endvidere om at få oplyst, hvornår han kunne forvente at modtage indkaldelsen. Du henviste i den forbindelse til, at din klient ikke havde set sine børn siden september 2018.

Familieretshuset svarede i et brev af 8. juni 2021, at Familieretshuset desværre oplevede lange ventetider på ledige eksterne psykologer til udarbejdelse af bl.a. sagkyndige erklæringer, og at Familieretshuset ikke kunne oplyse den forventede ventetid, da det afhang af, hvornår der var en ledig ekstern psykolog, der kunne påbegynde erklæringen. Familieretshuset oplyste endvidere, at man gjorde, hvad man kunne, for at mindske ventetiden.

Den 23. juni 2021 klagede du til mig over Familieretshusets sagsbehandling, og i et brev af 6. juli 2021 bad jeg Familieretshuset om en udtalelse i anledning af din klage.

Jeg har herefter modtaget to udtalelser af henholdsvis 8. september og 3. november 2021.

Af Familieretshusets udtalelse af 8. september 2021 fremgår det, at Familieretshuset har orienteret forældrene om sagens status senest den 7. september 2021, og at Familieretshuset vil orientere herom igen senest primo december 2021, hvis der fortsat ikke er en ledig ekstern psykolog, der kan påbegynde udarbejdelsen af den sagkyndige erklæring.

1.2. Afgrænsning af min undersøgelse

I mit brev af 6. juli 2021 bad jeg Familieretshuset om nærmere oplysninger både om behandlingen af den konkrete sag og om den generelle ventetid på ledige eksterne psykologer til udarbejdelse af bl.a. sagkyndige erklæringer.

Jeg har udskilt spørgsmålet om den generelle ventetid til en selvstændig sag. Jeg sender vedlagt en kopi af mit samtidige brev til Familieretshuset i den sag til din orientering.

Min undersøgelse omfatter endvidere ikke Østre Landsrets behandling af sagen. Jeg henviser til § 7, stk. 2, i lov om Folketingets Ombudsmand (lovbekendtgørelse nr. 349 af 22. marts 2013), hvorefter ombudsmanden ikke kan behandle klager over domstolene.

2. Retsgrundlag

2.1. Indhentelse af sagkyndig erklæring

Efter § 33, stk. 1, i forældreansvarsloven (lovbekendtgørelse nr. 1768 af 30. november 2020) kan Familieretshuset iværksætte børnesagkyndige undersøgelser og indhente sagkyndige erklæringer om forældre i sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær.

Endvidere kan familieretten i sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær træffe bestemmelse om bevisførelse, herunder om at tilvejebringe børnesagkyndige erklæringer og sagkyndige erklæringer om forældre, jf. retsplejelovens § 450 a (lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021).

2.2. Sagsbehandlingstid

Der er ikke i forvaltningsloven eller anden lovgivning fastsat generelle regler om myndighedernes sagsbehandlingstid. Det følger imidlertid af god forvaltningsskik, at sager i den offentlige forvaltning skal behandles inden for rimelig tid og ikke må trække unødigt ud.

Spørgsmålet om, hvornår en myndighed har brugt for lang tid på at behandle en sag, kan ikke besvares generelt, men bygger på en konkret vurdering. Ved vurderingen af sagsbehandlingstiden indgår sagens karakter, omfanget af de undersøgelser, som myndigheden skal foretage, den sædvanlige sagsbehandlingstid for den pågældende sagstype, myndighedens eventuelle udmeldinger om en forventet sagsbehandlingstid, om sagen giver anledning til principielle overvejelser, og om sagen af hensyn til parten må anses for mere eller mindre hastende.

Jeg henviser til Justitsministeriets vejledning nr. 11740 af 4. december 1986 om forvaltningsloven, pkt. 200 og 205, Niels Fenger, Forvaltningsloven med kommentarer, 2. udgave (2021), s. 58 ff., Niels Fenger (red.), Forvaltningsret (2018), s. 688 ff. (Kirsten Talevski), og overblik #11 om sagsbehandlingstid i Myndighedsguiden på ombudsmandens hjemmeside. Se også min udtalelse af 4. maj 2021 til Familieretshuset, hvor jeg udtalte følgende i relation til sagsbehandlingstiden i sager om udmøntning af domme om overvåget samvær:

”Efter min opfattelse følger det samtidig af sagernes karakter og af det forhold, at retten har bestemt, at der skal være overvåget samvær – og at Familieretshusets opgave således for så vidt alene er at udmønte dommen – at det overvågede samvær bør påbegyndes inden for kort tid efter modtagelse af dommen. Selve sagernes karakter tilsiger således, at de fremmes med den fornødne hurtighed. I modsat fald er der risiko for bl.a., at relationen mellem forælder og barn lider skade.”

3. Familieretshusets udtalelse

I min høring af 6. juli 2021 bad jeg Familieretshuset om at oplyse, om Familieretshuset allerede ved modtagelsen af A's henvendelse (den 5. oktober 2020) angående landsrettens dom eller i forbindelse med indkaldelsen til mødet (den 28. januar 2021) bad om eller overvejede at bede om samtykke til indhentelse af erklæringen.

Familieretshuset har i sin udtalelse af 8. september 2021 oplyst, at Familieretshuset ved henvendelsen fra A den 5. oktober 2020 fulgte den sædvanlige procedure for visitation af ansøgninger om fastsættelse af samvær, og at Familieretshuset beklageligvis ikke anmodede A om samtykke til udarbejdelse af en sagkyndig erklæring før ved mødet den 8. marts 2021.

Familieretshuset har desuden oplyst, at igangsættelse af undersøgelserne hos de eksterne psykologer sker på baggrund af datoen for, hvornår de er ”bestilt” som led i sagsbehandlingen. Rækkefølgen vil alene blive fraveget i helt konkrete særligt begrundede tilfælde. Familieretshuset har telefonisk supplerende oplyst, at en undersøgelse først bliver ”bestilt”, når der er givet samtykke hertil.

Det er ifølge Familieretshuset sædvanlig procedure, at Familieretshuset modtager en henvendelse fra familieretterne, når de afsiger dom om, at der skal udarbejdes en sagkyndig erklæring, en børnesagkyndig undersøgelse eller fastsættes overvåget samvær, der skal forestås af Familieretshuset. Det er også normal procedure, at familieretterne adviserer Familieretshuset om afsagte domme via ”Min retssag”.

Familieretshuset har i et brev af 3. november 2021 supplerende oplyst, at det er ganske usædvanligt, at Familieretshuset modtager en dom, hvor det er en del af beslutningen, at Familieretshuset skal iværksætte børnesagkyndige undersøgelser eller indhente sagkyndige erklæringer. Familieretshuset har anført, at den konkrete sag er et enkeltstående tilfælde.

Familieretshuset har i forlængelse heraf anført, at familieretten i sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær kan træffe bestemmelse om bevisførelse, herunder om at tilvejebringe børnesagkyndige erklæringer og sagkyndige erklæringer om forældre, jf. retsplejelovens § 450 a. Familieretshuset har i den forbindelse henvist til forarbejderne til bestemmelsen, hvoraf det fremgår, at familieretten med bestemmelsen fik mulighed for at foretage en eventuelt manglende oplysning af sagen i forhold til sagsoplysningen i Familieretshuset inden indbringelsen af sagen for retten.

Der er ifølge Familieretshuset ingen udtrykkelig hjemmel til, at familieretten kan pålægge Familieretshuset at gennemføre børnesagkyndige undersøgelser eller indhente sagkyndige erklæringer. En sådan hjemmel findes alene i relation til overvåget samvær. Familieretshuset har henvist til § 11, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 299 af 20. marts 2019 om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v., hvoraf det fremgår, at det overvågede samvær gennemføres i Familieretshuset, medmindre andet bestemmes i afgørelsen. Familieretshuset har derfor en fast procedure for iværksættelse og gennemførelse af overvåget samvær, som er fastsat af familieretten, mens der ikke findes en tilsvarende procedure for børnesagkyndige undersøgelser og sagkyndige erklæringer, som familieretten ønsker iværksat.

Af Familieretshusets udtalelse af 8. september 2021 fremgår det i øvrigt, at der generelt i København og omegn og dele af Midtjylland er ventetid på iværksættelse af en sagkyndig erklæring. Den primære årsag til ventetiden er, at der ikke er et tilstrækkeligt antal eksterne psykologer, der ønsker at tage opgaven, sammenholdt med det antal sager, Familieretshuset behandler.

4. Min vurdering

4.1. Familieretshusets sagsbehandling

Jeg har noteret mig Familieretshusets oplysning om, at det er ganske usædvanligt, at der modtages en dom, hvorefter Familieretshuset skal indhente en sagkyndig erklæring, og jeg forstår, at Familieretshuset stiller spørgsmål ved hjemlen til denne fremgangsmåde.

Som anført i pkt. 1.2 omfatter min undersøgelse ikke Østre Landsrets behandling af sagen. I øvrigt kan Familieretshusets tvivl om hjemlen for landsrettens afgørelse ikke tillægges betydning for spørgsmålet om, hvorvidt Familieretshuset har handlet med tilstrækkelig hurtighed over for A i den foreliggende sag, hvor årsagen til sagsbehandlingstiden ikke skyldes undersøgelser af det hjemmelsmæssige spørgsmål.

Det fremgik som nævnt af landsrettens dom, som Familieretshuset modtog den 5. oktober 2020, at fastsættelse af samvær var betinget af, at der (af Familieretshuset) skulle indhentes en sagkyndig erklæring til belysning af et eventuelt alkohol- og narkotikamisbrug.

Da Familieretshuset i forbindelse med henvendelsen fra A i oktober 2020 blev bekendt med landsrettens dom i den foreliggende sag, iværksatte Familieretshuset imidlertid i forlængelse af hans ansøgning den sædvanlige procedure for visitation af ansøgninger om fastsættelse af samvær, bl.a. med henvendelse til Københavns Kommune for at få afdækket behovet for et samarbejde.

Som Familieretshuset har anført, betød det, at A beklageligvis først blev anmodet om samtykke til udarbejdelse af den sagkyndige erklæring på mødet den 8. marts 2021, og dermed mere end fem måneder efter at Familieretshuset modtog dommen.

Da igangsættelse af en undersøgelse hos de eksterne psykologer sker på baggrund af datoen for bestillingen heraf, og da bestillingen ifølge det oplyste først foretages, når samtykke er modtaget, er det efter min opfattelse meget beklageligt, at Familieretshuset først indhentede samtykke fra A på mødet den 8. marts 2021.

Jeg har gjort Familieretshuset bekendt med min opfattelse.

Medmindre udarbejdelsen af den sagkyndige erklæring nu er påbegyndt, har jeg henstillet til Familieretshuset at overveje, om omstændighederne i den foreliggende sag kan begrunde en fravigelse af rækkefølgen for udarbejdelse af sagkyndige erklæringer.

Jeg har endvidere henstillet til Familieretshuset at fremskynde sagens behandling mest muligt, når den sagkyndige erklæring foreligger.

Jeg har bedt Familieretshuset om at underrette mig om, hvad mine henstillinger måtte give anledning til.

4.2. Familieretshusets generelle procedure

Familieretshuset har oplyst, at der ikke er en særlig procedure for behandlingen af sager som den foreliggende, herunder i forhold til om en part i sådanne tilfælde skal indsende en (ny) ansøgning om samvær, og om Familieretshuset efter modtagelsen af en sådan ansøgning skal følge den sædvanlige procedure for visitation.

Jeg har på den baggrund foreslået Familieretshuset at overveje, om der kan være anledning til at tage det mere generelle spørgsmål om fremgangsmåden i sager af denne karakter op med domstolene, og hvilken procedure Familieretshuset vil skulle følge i eventuelle lignende tilfælde.

Jeg har bedt Familieretshuset om at orientere mig om resultatet af sine overvejelser.

Jeg foretager mig herefter ikke mere i anledning af din klage.